MISIUNEA BISERICII ÎN CONTEXTUL GEOPOLITIC EUROPEAN ACTUAL

Nicolae Brînzea*

Abstract: We are living in a world thirsting for contacts, appointments, understanding, harmony, unity and cooperation. People, nations and states wish to meet, to listen, to share experiences with each other and assess how much can they do together, and especially to heal existing wounds and build a sustainable peace. Nowadays, they set a lot of cultural exchanges, more than in any other period of history. Isolationism is increasingly condemned. It is recognized increasingly that it's more important what unites than what divides people between them.

There are factors which make the world increasingly resembles more of a global village. Enhance communications facility has contributed much to this.

TV, fax, internet and email are significant. Anthropological sciences, ethnological and religious recorded incredible progress. Awareness among people of mutual dependence and the need to build a harmonious world community has grown. Religions can not stand aside, must be present in this world. Those who follow them are called to meet, to try to understand each other in a better way, to ask what they can do together to improve the world.

Keywords: mission, Church, Europe, unity, Christianity, ecumenism.

Trăim într-o lume însetată de contacte, întâlniri, înțelegere, armonie, unitate și colaborare. Oameni, națiuni și state doresc să se întâlnească, să se asculte, să împărtășească experiențele unii cu alții și să evalueze cât pot face împreună, și mai ales să vindece rănilor existente și să construiască o pace cât mai durabilă. În zilele noastre, s-au stabilit o mulțime de schimburi culturale, mai multe decât în orice altă perioadă a istoriei. Izolaționismul este din ce în ce mai

* PhD, Assistant Professor, "Sf. Muceniță Filoteia" Faculty of Orthodox Theology at the University from Pitești.

condamnat. Se recunoaște din ce în ce mai mult că este mai important ceea ce unește decât ceea ce desparte oamenii între ei.

Există factori datorită cărora lumea se aseamănă din ce în ce mai mult unui stat global. Sporita facilitate a comunicațiilor a contribuit mult la aceasta.

Televiziunea, faxul, internetul și poșta electronică sunt semnificative. Științele antropologice, etnologice și religioase au înregistrat progrese incredibile. În rândul oamenilor crește conștiința dependenței reciproce și a necesității de a construi o comunitate mondială mai armonioasă. Religiiile nu pot sta deoparte, trebuie să fie prezente în această lume. Cei ce le urmează sunt chemați să se întâlnească, să încerce să se înțeleagă mai bine, să se întrebe ce pot face împreună, spre a îmbunătăți lumea.

Credincioșii diferitelor religii sunt chemați să-și unească mâinile pentru a promova acceptarea și mărturisirea vinovățiilor, căința, iertarea, împăcarea, iubirea și unitatea. Adevărata religie învață că iertarea nu este semn de slăbiciune. Dumnezeu este Dumnezeul vieții și al morții. Este Dumnezeul păcii și nu al războiului.

În lume toți suntem frați, dar fiecare trece pe lângă celălalt ignorându-l. Multe sunt necesare în toate domeniile vieții și toate sunt importante, dar dacă lipsește iubirea, totul este zadarnic. Iubirea este într-adevăr inima Bisericii, iar dacă Biserica a biruit vreodată și va mai birui, aceasta se întâmplă numai pentru că trăiește iubirea: „*Am înțeles că Biserica are o inimă și că această inimă este aprinsă de iubire. Am înțeles că numai iubirea face să acționeze mădularele Bisericii: am înțeles că iubirea cuprinde toate vocațiile, că iubirea este totul!*”¹

Aici intervine misiunea specială a Bisericii, mai ales în contextul geopolitic european actual de căutare a diversității ca semn de deschidere față de darurile lui Dumnezeu, și pentru a sprijini vocația și misiunea Bisericii pe de o parte, dar și de expansiune ca

¹ Sf. Tereza a Pruncului Iisus și a Sfintei Fețe, *Istoria unui suflet*, București, Ed. Pauline, 1998, p. 47.

sferă de influență pe de altă parte, aspect periculos, ce creează anumite tensiuni în vecinătatea Europei, cu posibil impact catastrofal pe viitor. Biserica reiterează drumul Crucii ca drum al Păcii mondiale și este singura capabilă să realizeze pacea biblică: „*Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu. Să nu se tulbure inima voastră, nici să se înfricoșeze*” (Ioan 14, 27).

În esență, orice reînnoire a Bisericii constă în mod esențial într-o fidelitate sporită față de vocația ei, acesta fiind și motivul care explică misiunea Bisericii pentru mișcarea ecumenică către unitatea și pacea mondială. Biserica în călătoria sa pe acest pământ este invitată să facă pași majori pentru o continuă reformă de care are nevoie în misiunea sa, deoarece este o instituție divino-umană, fiind însuși Trupul mistic al lui Iisus Hristos. Poate tocmai de aceea ecumenismul reprezintă acum, mai mult ca oricând, o modalitate eficientă în promovarea păcii și a securității mondiale, mai ales pe fondul tensiunilor geopolitice actuale: „*ecumenismul este un serviciu ce-și găsește propria concretizare istorică în angajarea Bisericilor, de a-și arăta caritatea și comuniunea ca o colaborare pentru pacea, dreptatea și libertatea popoarelor*”².

Adevărata reînnoire a Bisericii se dezvăluie prin unele aspecte care sunt comune și anume: trebuiesc adunate toate valorile ce ne unesc și puse în comun, pentru a păși împreună spre comuniunea unității depline. Nu se poate face o adevărată unire căutând greșelile unei confesiuni sau ale alteia, ci punându-se de acord în acele valori creștine izvorâte din patrimoniul comun, pentru a se ajunge la o concluzie benefică pentru ambele părți: „*Mișcarea ecumenică este poate cel mai important și mai nou element din istoria Bisericii secolului al XXI-lea*”³.

Pe această linie dacă se merge, se poate vorbi de o reînnoire autentică de care vor avea de câștigat și unii și alții. De aceea Biserica cea Una trebuie să rămână fermă în apărarea adevărului,

² G. Culla, *L'ecumenismo*, Torino, Ed. Simbolo, 1989, p. 193.

³ R. Kottje – B. Moeller, *Storia ecumenica della Chiesa*, vol. III, Torino, Ed. Queriniana, 1981, p. 147.

foarte clară și atentă la dialogul ce privește pacea și securitatea spațiului geopolitic european. Biserica nu este statică ci dinamică și antrenantă, tinzând spre unitatea deplină astfel încât, să nu mai avem Biserici surori ci Biserica lui Hristos cea Una. Această reînnoire are o importanță ecumenică specială. Diferitele forme de trăire ale Bisericii, în care a luat ființă această reînnoire, ca de exemplu: mișcarea biblică și liturgică, anunțarea cuvântului lui Dumnezeu, cateheza, apostolatul laic, diferite forme de viață consacrată, etc., sunt semne clare ale progresului pentru viitorul dialog ecumenic de promovare a păcii și securității mondiale chiar în contextul geopolitic european actual.

Pentru a face ecumenism este de mare trebuință să cunoaștem starea, gândirea și cultura fraților despărțiți. În acest sens este necesar studiul intens care la rândul său trebuie efectuat după adevăr și cu bunăvoința reciprocă. Orgoliul nu face decât să dezbină și mai mult antrenând cu sine posibile conflicte majore fără cale de întoarcere: „*De aceea dialogul teologic favorizează între creștini un ecumenism reciproc în cunoașterea obiectivă ce comportă o schimbare bogată și un discernământ ermeneutic, pentru fiecare tradiție eclezială, între ceea ce este prioritar și fundamental și ceea ce este consecvent, expresie istorică și culturală*”⁴.

Atenție sporită însă deoarece „*drumul ecumenic se pare că ar fi alunecos și plin de noi piedici*”⁵. Dialogul devine astfel o misiune ecumenică esențială a Bisericii și chiar o obligație morală a acesteia față de provocările lumii moderne. Dialogul ecumenic și misiunea Bisericii nu pot fi în mod exclusiv cu caracter teologic, deoarece ele trebuie să contribuie la transformarea mentalităților, a comportamentului existențial „obișnuit” și trebuie să tindă spre un raport constant de colaborare în mărturisirea credinței. Dialogul și misiunea Bisericii tind către unitatea integrală care presupune darul

⁴ A. Zampi, *L'Ecumenismo nel Concilio Vaticano II*, Roma, Ed. Mediazione, 1987, p. 21.

⁵ M. Matti, *L'Ecumenismo fra est e o vest*, în „Il Regno”, nr. 18 (1998), p. 122.

liber și creator al iubirii lui Dumnezeu⁶. Ele se fondează pe unicul Botez al creștinilor, pe darul Duhului Sfânt, pe credința hristologică, pe ascultarea Cuvântului și pe viața eclezială.

Pentru a evita neînțelegerile, misiunea Bisericii în dialogul ecumenic cere o revizuire critică a limbajului teologic diferit, deoarece aceleași categorii iau diferite semnificații, deși se referă la același conținut. Misiunea Bisericii vizează „înțelegerea” stimei diversităților în unicul popor al lui Dumnezeu-poporul creștin, fără triumfalisme confesionale, motiv pentru care este necesară o deschidere reciprocă față de adevăr, atât din partea celui care îl propune, cât și din partea celui care îl primește.

Limbajul care trebuie promovat în contextul geopolitic european actual este cel pozitiv, pentru că numai în acest mod pot fi depășite rigiditățile polemicilor istorice și se poate ajunge la elaborarea unei sinteze constructive, în care se îmbină diferite contribuții, care să fie supuse primirii comunităților locale și care să asigure pe viitor climatul propice manifestărilor cu impact geopolitic, fără a induce sau a produce suspiciuni provocatoare. Biserica lui Hristos are nevoie de unitate deplină, mai întâi în sânul Europei unite pentru ca această unitate să poată fi promovată cu succes la nivel global, pornind chiar de la premiza că suntem cu toții creștini și europeni, atitudine ce necesită un exercițiu spiritual de amplexare menit să elimine barierele lingvistice sau concepțiile despre superioritatea unui popor față de altul. Misiunea ecumenică a Bisericii nu presupune aplatizarea culturilor și nici uniformizarea manifestărilor culturale și spirituale, ci acea unitate dată tocmai de diversitatea popoarelor după cum ne învață Sf. Apostol Pavel, atunci când vorbește despre poporul creștin: „*Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus*”(Galateni 3,28).

⁶ Cf. E. LORA, *Reflessioni e suggerimenti circa il dialogo ecumenico*, în *Enchiridion Vaticanum. Documenti ufficiali della Santa Sede 1968-1970*, Bologna, Ed. Dehoniane, 1976, p. 1619.

Nu de puține ori Biserica este asemănată cu familia sau mai bine zis familia se aseamănă cu Biserica, tocmai pentru a sublinia și mai mult importanța misiunii Bisericii în promovarea unui dialog al păcii familiale, asupra căruia să guverneze pronia divină, iubirea creștină, adevărul și libertatea neîngrădită.

„Printre principalele aspecte ale lumii de azi se numără înmulțirea relațiilor reciproce dintre oameni, la evoluția căreia contribuie mult progresul tehnic contemporan. Totuși dialogul frătesc dintre oameni nu-și găsește împlinirea în acest progres, ci mai profund în comunitatea persoanelor, comunitate care pretinde un respect reciproc față de deplina lor demnitate spirituală. Revelația creștină favorizează intens promovarea acestei comuniuni între persoane și în același timp ne călăuzește spre o înțelegere mai adâncă a legilor vieții sociale, pe care Creatorul le-a înscris în natura spirituală și morală a omului”⁷.

Din această perspectivă, dimensiunea ecumenică (expresie demnă de unitate) constituie un aspect fundamental în viața Bisericii, de unde își trage originea, ba mai mult, toate elementele de adevăr și de sfințenie care se găsesc în afara organismului ecleziastic sunt daruri proprii ale Bisericii lui Hristos, Cel ce îndemnă către unitatea deplină: *„Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis”* (Ioan 17, 21).

Punctul de plecare este planul de mântuire a lui Dumnezeu Întreit, care este proiectul iubirii Sale pentru istorie, ce se naște în mod deosebit prin dăruirea Fiului, din partea Tatălui în Duhul Sfânt, prin evenimentul Crucii în folosul întregii omeniri: *„Înălțat pe cruce și glorificat, Domnul Iisus a revărsat pe Duhul făgăduit, prin care a chemat și a adunat în unitatea credinței, speranței și iubirii poporul*

⁷ Conciliul Oecumenic Vaticanum II, Constituția pastorală privind Biserica în lumea contemporană - *Gaudium et Spes*, partea I, Capitolul 2, paragraful 23, Roma (Catedrala Sf. Petru), 7 decembrie 1965.

Noului Legământ – Biserica”⁸. Poporul, care se naște din darul Mântuitorului Răstignit pe Cruce și Înviat a treia zi din Mormânt, este poporul unității în diversitate, al unității de identitate și al diversității în întreita slujire a lui Hristos: pedagogică (Învățător-Prooroc), liturgică (Arhiereu) și cârmuitoare-proniatoare (Împărat).

Unitatea Europei nu poate fi asigurată decât printr-o unitate de credință, cu atât mai mult cu cât este vorba de însăși credința cea adevărată în Singurul și Unicul Dumnezeu Cel Viu. Interesele geopolitice ale Uniunii Europene nu își pot găsi coerența fără unitatea pe care o aduce creștinismul prin Biserica lui Hristos cea Una, o altă abordare fiind sortită eșecului cu implicații ce pot deveni catastrofale. Biserica nu îndeamnă la sancțiuni și nici la războiul oamenilor unii împotriva altora, ci doar la războiul împotriva răului din lume, pe care singuri ni-l facem, la dialogul păcii durabile, lipsită de șiretlicuri și interese meschine. Această perspectivă definește și mai mult sensul și orientarea misiunii Bisericii spre dialogicitatea ecumenică în contextul geopolitic european actual.

Misiunea ecumenică a Bisericii este o opțiune fundamentală pentru cei botezați, deoarece este expresia identității ecleziale și a proiectării de credință, adică a vieții fraterne și a reconcilierii: „*Nimeni, în Biserică nu se poate socoti un izolat*”.⁹ Chemarea la dialog în vederea unității nu este împotriva libertății și a identității personale, deoarece este proiectarea unității în diversitate. Ecumenismul este o vocație generală însă nu generică, pentru că se exprimă în mod istoric prin harismele și ministerele fiecărui credincios. Ecumenismul reciprocității, pe de o parte, face ca Biserica să înainteze spre plinătatea unității ei și, pe de altă parte, face să apară comuniunea care deja există în prezent și care se exprimă în mod deosebit prin rugăciunea pentru unitate a creștinilor. Lauda, mulțumirea, mijlocirea comunităților ecleziale, arată că

⁸ Conciliul Oecumenicum Vaticanum II, Decretul de ecumenism *Unitatis redintegratio*, Sesiunea V, Capitolul 2, Roma (Catedrala Sf. Petru), 21 noiembrie 1964, AAS 57 (1965) 90-107.

⁹ G. Pattaro, *Per una pastorale dell'ecumenismo. Commento al Direttorio Ecumenico*, Ed. Queriniana, Brescia 1984, p. 201.

unitatea este, înainte de toate, darul lui Dumnezeu Întreit, care este credincios promisiunilor sale; este venirea istorică și eshatologică a iubirii sale eliberatoare și creative.

Pe de o parte, ni se semnalează și perspectiva evanghelică, conform căreia Euharistia este darul anticipat al unității, datorită cărui fapt actualmente este posibilă inter-comuniunea creștină, subliniindu-se că „participarea la har uneori o recomandă”, însă pentru practica vieții spirituale acest lucru trebuie să fie în concordanță cu bisericile locale, ca reprezentante ale Bisericii mamă.

Sinteza cu privire la problema inter-comuniunii nu este ușoară pentru că, a face din ea o practică obișnuită înseamnă a promova un ecumenism irenist, însă a-l evita în mod absolut în timpul pelerinajului spre deplina unitate înseamnă a ne încrede în mod exclusiv în capacitățile umane și a nu ne da seama de necesitatea darului milostivirii și al reconcilierii lui Dumnezeu. Cu toate acestea, alegerea postului euharistic este semnificativă pentru intolerabilitatea stării de divizare¹⁰.

Dialogul teologic favorizează între creștinii ecumenici o cunoaștere obiectivă reciprocă care comportă un schimb bogat și un discernământ hermeneutic, pentru fiecare tradiție eclezială, între ceea ce este prioritar și fondator și ceea ce este o consecință și o expresie istorică și culturală.

Caracterul ecumenic este recomandat mai ales celor care lucrează în bisericile tinere, pentru că în această perspectivă evanghelizarea este mai eficace. O astfel de abordare a problemei ar putea duce la gândul unui „ecumenism strategic”, însă, în realitate, se subliniază că evanghelizarea confesionalistă este contradictorie misiunii Bisericii în contextul geopolitic european actual, deoarece nu promovează cauza Împărăției lui Dumnezeu, cauza fraternității și solidarității, atenția față de alteritatea discretă și respectuoasă, ci supunerea oarbă fără implicarea libertății, sentimentului și voinței.

¹⁰ G. Pattaro, *Per una pastorale dell'ecumenismo. Commento al Direttorio Ecumenico*, Brescia, Ed. Queriniana, 1984, p. 217.

Hermeneutica teologică cere confruntarea „doctrinei” cu Cuvântul revelat al Sfintei Scripturi, printr-o critică a sa eliberatoare și creativă, așa după cum afirmă teologul Bruno Forte: *„Aici stă frumusețea și aici stă riscul actului hermeneutic, care a fost numit memoria periculoasă sau care trăiește; riscul stă în posibilitatea, mereu amenințătoare, de a captura Cuvântul, de a absolutiza propria meditație, de a obiectiviza ceea ce transcende orice reducere la obiect. Tocmai datorită acestui lucru memoria critică trebuie să fie permanent critică față de sine însuși”*.¹¹

Pe baza perspectivelor teologice scoase în relief, misiunea Bisericii în contextul geopolitic european actual trebuie să afirme deplina angajare a Bisericii celei Una pentru a manifesta comuniunea deplină prezentă în Bisericile surori, respectând diversitatea lor *„eliminând orice duh de rivalitate și neînțelegere”*.¹² Sinteza unei limbaj dialectic ecumenic ne îndeamnă să evităm graba și superficialitatea unei misiuni ecleziale în vederea unității, lăsându-ne conduși de creativitatea Duhului Sfânt. Speranța unei misiuni ecumenice a Bisericii, fondată pe primatul lui Hristos față de Trupul Său mistic (Biserica), ar asigura promisiunea alianței milostive și împăciuitoare cu umanitatea, care triumfă asupra contradicțiilor operativității umane și orgoliilor de *„primus inter pares”*.

„Ca toți să fie una ... ca toți să creadă” sunt cuvintele Mântuitorului din ajunul Patimilor care-L vor conduce la moartea pe cruce *„ca să adune laolaltă pe fiii lui Dumnezeu cei împrăștiați”* (Ioan 11, 52) și prin care Iisus se rugă pentru discipolii Săi și pentru cei ce urmau să creadă în El în toate timpurile și în orice loc. El s-a rugat și pentru creștinii timpului nostru. A cerut Tatălui ca să fie „una”, uniți între ei într-un mod ce depășește orice puțință de înțelegere: *„După cum Tu Părinte ești în mine și Eu în Tine, așa și aceștia în noi să fie una”* (Ioan cap. 17, v. 21).

¹¹ B. Forte, *La teologia come compagna, memoria e proiezia: Introduzione al senso e al metodo della teologia come storia*, Milano, Paoline, 1987, p. 178.

¹² Conciliul Oecumenicum Vaticanum II, Decretul de ecumenism *Unitatis redintegratio*, Roma (Catedrala Sf. Petru), paragraful 18, 21 noiembrie 1964, AAS 57 (1965) 90-107.

Unitatea, pe care Domnul o invocă pentru discipolii Săi, este înainte de toate comuniunea cu Dumnezeu. O comuniune reală care nu este numai sentiment, ci este sălășluirea Lui în om și asimilarea omului în Dumnezeu. Iar prin această misterioasă comuniune de viață cu Dumnezeu, prin care ne face participanți la natura sa prin harul necreat, rezultă comuniunea între creștini: „*cu cât vor promova și vor trăi mai mult în practică uniunea creștinilor, cu atât mai mult vor învăța să ducă o viață mai conformă cu Evanghelia. Cu cât vor fi uniți cu Tatăl, cu Cuvântul și cu Duhul Sfânt, cu atât mai mult acțiunile sfinte și simple vor spori relațiile fraterne reciproce*”¹³.

Și tot prin această perspectivă se înțelege strânsul raport pe care-L face Iisus între unitatea creștinilor și progresul credinței în lume, exprimând soluția misiunii Bisericii în lumea contemporană, calitatea și coerența credinței noastre în unicul Dumnezeu. Cuvintele lui Iisus Hristos ne readuc în centrul problemei ecumenice și la locul ei esențial, indicând urgența de a restabili unitatea comunității creștine în mod deplin și armonios, astfel încât să se împlinească misiunea Bisericii de a-l anunța tuturor oamenilor pe Mântuitorul Iisus Hristos.

Misiunea Bisericii în contextul geopolitic european actual subliniază și importanța rugăciunii pentru refacerea unității. Același Iisus, Domnul, s-a adresat Tatălui pentru a-I cere să *păstreze* discipolii în numele Său și să-i „*sfințească prin adevăr*” (Ioan 17, 19), să toarne în ei aceeași iubire pe care Tatăl o are pentru Fiul, în și prin Sfântul Duh.

Rugăciunea pentru unitate este un angajament al Misiunii Bisericii astăzi pentru condiția oricărui creștin. Dacă nu pot participa toți la diferite aspecte ale căutării unității (studii, dialog etc.), pot să se unească în insistența prin care invocă darul și harul unității. O pot face parohiile, comunitățile religioase, în special cele cu viață contemplativă, persoanele în mod individual și toți creștinii care sunt

¹³ Conciliul Oecumenic Vaticanum II, Decretul de ecumenism *Unitatis redintegratio*, Roma (Catedrala Sf. Petru), paragraful 7, 21 noiembrie 1964, AAS 57 (1965) 90-107.

angajați în această căutare comuniunii universale, care provine de la botezul creștin comun. Unitatea, la care sunt chemați creștinii, este unitatea desăvârșită. În fața creștinilor stă idealul deplinei unități de credință, de viață sacramentală și de articulație organică a unirii ecleziale.

Cuvintele unui tată sunt întotdeauna prețioase, fiindcă trebuie să crezi celui ce-ți spune cu iubire. Dar dacă, înainte de a muri, tatăl spune ultimele sale cuvinte, acestea rămân gravate în sufletul fiilor săi și valorează cât toate celelalte cuvinte la un loc; sunt testamentul lui. Iubirea paternă nu este nimic față de iubirea lui Dumnezeu. Și Dumnezeu făcut om, Iisus, a vorbit și El are un testament: „*Ca toți să fie una*” (In 17,21). Cine-și consacră viața unității, trăiește în inima lui Dumnezeu.

Creștinii au avut întotdeauna conștiința responsabilității lor față de nefirescul stării de dezbinare. De aceea, în decursul istoriei nu au încetat încercările de unire. Secolul al XX-lea a marcat, însă, o intensificare fără precedent a eforturilor creștinilor pentru restabilirea unității. S-a creat un spirit ecumenic, apoi o mișcare ecumenică. Foarte repede, aceste eforturi s-au materializat în crearea de organisme creștine internaționale, regionale și locale sau în instituționalizarea dialogurilor bilaterale sau multilaterale. Cu alte cuvinte, Biserica și-a amplificat misiunea sa vocațională.

Toată lumea știe de existența Consiliului Ecumenic al Bisericilor, înființat în 1948, de Conferința Bisericilor Europene, înființată în 1959, de existența Consiliilor Ecumenice naționale sau a Conferințelor Interconfesionale. Lucrurile aveau să avanseze și în spațiul relațiilor dintre ortodocși și catolici. În 1965, Patriarhul Athenagoras al Constantinopolului și Papa Paul al VI-lea ridicau concomitent anatemele aruncate reciproc în 1054, pentru ca în 1980 să dezbuteze dialogul teologic oficial între cele două Biserici surori.

Frecvența dialogurilor, a întâlnirilor intercreștine din ultimii cincizeci de ani și mai bine, a fost și continuă să fie atât de mare, încât pe drept cuvânt secolul al XX-lea a fost numit „secolul ecumenismului”. Unitatea tuturor creștinilor este un deziderat

declarat al tuturor Bisericii și confesiunilor creștine, conștiente de imperativul și adevărul poruncii „*ca toți să fie una*”.

În ultimii ani ai secolului XX, ecumenismul a făcut pași uriași, a parcurs distanțe până mai ieri de negândit, ajungând la rezultate excelente, ce au la bază acea „Cartă a unității”, contribuind fără echivoc la consolidarea Uniunii Europene așa cum o știm astăzi, promovând și participând activ la dialogul păcii reconciliante plină de „*inspirație și speranță*”¹⁴. Reflexia și angajamentul ecumenic impun omului o muncă grea de purificare intelectuală, în sensul că el trebuie să înlăture acele obstacole care împiedică primirea în profunditate a Cuvântului, ca de exemplu: prejudecățile de orice natură, schemele mentale și toate acele opinii sumare - rodul unei determinate formări culturale și de lene mintală -, care fac posibil riscul de a deveni incapabili de a înțelege Cuvântul, Cel care provoacă, luminează și susține drumul convertirii și al păcii unificatoare. Iată misiunea Bisericii către strategia geopolitică europeană perfectă, de care Uniunea Europeană ar trebui să țină seama, promovându-și realitatea existențialistă pe măreția fără egal a învățaturii Cuvântului lui Dumnezeu.

Convertirea cugetului, în contextul geopolitic european actual, trebuie să-l facă pe creștinul european să conștientizeze că doar Cuvântul lui Dumnezeu ne eliberează de închiderea noastră mintală și aprinde dorința noastră de unitate, pentru a ne împinge la o adevărată activitate misionară în plan european, ecumenică, profundă, condusă în umila cercetare comună a unicului adevăr de credință¹⁵, care apoi este Hristos prezent în Biserica sa și în orice om. „*Dorința de unitate se naște și crește din abnegația de sine însuși*”¹⁶. *Această abnegație nu este desigur, rodul acelei false umilințe care*

¹⁴ Cf. Papei Ioan Paul al II-lea, a douăsprezecea scrisoare enciclică *Ut Unum Sint* (Latin: 'That they may be one'), paragraful 25, 25 mai, 1995.

¹⁵ Cf. Y.M. Congar, *Proprietà essenziali della Chiesa*, în *Mysterium Salutis*, VII, Brescia, Queriniana, 1972, p. 433.

¹⁶ Conciliul Oecumenicum Vaticanum II, Decretul de ecumenism *Unitatis redintegratio* Roma (Catedrala Sf. Petru), paragraful 7, 21 noiembrie 1964, AAS 57 (1965) 90-107.

duce omul la închiderea în sine însuși, și nici aceea integritate inutilă de penitențe [...], ci atitudinea spirituală ce-l așează pe om într-un drum pe care trebuie să-l realizăm mereu, reamintindu-ne de ceea ce sfinții au avut mereu în conștiință: „până la sfârșit trebuie, cu umilință și constanță, să reîncepem de la capăt”¹⁷.

În fața lui Dumnezeu omul trebuie să moară pentru el însuși, pentru a se putea deschide la plinătatea darurilor lui Dumnezeu. Prin intermediul acestui raport al omului cu Dumnezeu, în om și în Biserică izvorăște dorința de a merge pe căile unității și păcii, cele două coordonate esențiale ale misiunii Bisericii, mai ales în contextul geopolitic european al zilelor noastre: „*Dorința unității se naște și se dezvoltă din revărsarea liberă a iubirii*”¹⁸.

Vechea maximă repetă că „nici un om nu este o insulă”, nimeni nu s-a născut pentru sine însuși ci pentru alții și pentru Altul, adică pentru Dumnezeu. Acest Absolut de neatins și de neajuns a venit să-l întâlnească pe om, în persoana unui Om, Hristos; în Hristos, Dumnezeu S-a făcut prezent și vine să întâlnească pe orice om.

Omul este așadar chemat, prin vocație divină să iasă din el însuși pentru a merge să-L întâlnească pe Dumnezeu și să-i întâlnească pe ceilalți oameni ca el. Va putea să realizeze aceasta numai în iubirea lui Hristos, prin acea iubire pe care Duhul o insuflă în inima fiecărui credincios, dându-i așadar să poată muri pentru el însuși, pentru a putea trăi, iubind pe aproapele în viața de comuniune cu Dumnezeu. Convertirea evanghelică eliberează în om această iubire, până ce omul poate să creeze o fraternitate, să fie frate pentru altul, dorința ce devine spiritul comuniunii și unității fiilor lui Dumnezeu. Într-o asemenea perspectivă, Europa unită nu va da greș.

Iubirea eliberează omul de închiderea în el însuși și îi aprinde dorința întâlnirii și a comuniunii. Misiunea europeană a Bisericii

¹⁷ Cf. S. Bonaventura, *Legenda Maior* XIV, Milano, Ulrich Scinzenzeler, 1495, 1: FF 1237.

¹⁸ Conciliul Oecumenic Vaticanum II, Decretul de ecumenism *Unitatis redintegratio*, Roma (Catedrala Sf. Petru), paragraful 7, 21 noiembrie 1964, AAS 57 (1965) 90-107.

găsește în iubirea fraternă rădăcina și izvorul său primar. Din toate câte s-au spus, reiese bine că „*a face misiune în Europa unită a zilelor noastre*” derivă numai din „*a fi europeni cu toții în spiritul Evangheliei creștine*”, adică trăind convertirea evanghelică în Duh, și cu ajutorul acelei fraternități în care Duhul ne-a chemat să-L urmăm pe Hristos¹⁹.

Bisericele din Răsăritul european, în general, se exprimă în mod critic față de cultura modernă tipică lumii occidentale, cu criza sa de valori, și se tem de această întâlnire. Uneori această critică se referă și la comunitățile creștine din Occident, care s-ar fi acomodat revărsării seculare și relativiste.

Creștinii, deși sunt înrădăcinați în propria Biserică care i-a generat spre credință, sunt chemați să descopere misterul comuniunii, din care izvorăște frățietatea, redescoperită de ei dincolo de granițele confesionale. În măsura în care ei se vor simți membre ale unicului trup al lui Hristos, se vor putea face purtători ai unei voci active în bisericile lor, pentru ca frățietatea regăsită între cei botezați să-i cuprindă deplin și pe toți cei hirotoniți și responsabili ai instituțiilor eclesiale ale oricărei confesiuni creștine. Aceștia din urmă, înainte de a avea misiunea instituțională de a servi și reprezenta în mod oficial propria biserică, sunt mereu creștini ce-și trăiesc propriul Botez și chemarea de a experimenta relația cea nouă a frăției regăsite. Această regăsire a fraților poate consolida la modul sublim orientarea geopolitică a Europei, ferind-o de căderile firești ce-i pun la încercare însăși existența. Orientarea statului european către realitatea evanghelică a creștinismului european i-ar asigura aceea continuitate de care nu s-a bucurat nici un imperiu omenesc, știut fiind faptul că doar Împărăția lui Dumnezeu este veșnică.

Având în vedere elementele comune care îi unesc pe creștini și distanța ce trebuie să fie parcursă până la refacerea deplină și vizibilă a comuniunii, creștinilor de astăzi le revine misiunea de a pregăti terenul prin rugăciune, dialog, cunoaștere și respect reciproc.

¹⁹ I. Mărtincă, *Duhul Sfânt*, Ed. Universității din București, 2006, p. 117.

Dată fiind situația actuală a societății, în care s-a dezvoltat cultura și se amestecă tot mai mult popoarele și obiceiurile, dialogul interconfesional și interreligios a devenit absolut necesar: „astăzi, înainte de toate, trebuie să știm să conviețuim cu cei diferiți de noi, chiar în domeniul religios. Dialogul interreligios nu înseamnă a ceda în fața erorii; nu înseamnă acceptarea unui sincretism religios; nu este toleranță naivă și superficială. Dialogul respectă conștiințele; dialogul recunoaște valorile fiecărei religii; dialogul, mai presus de toate, se angajează în mărturia personală, în așa fel încât să influențeze spiritual și să comunice nostalgia adevăratei și unicei religii, cea voită de Dumnezeu Însuși. În acest sens, înapoi nu se mai poate merge: Adevărul revelat, cu tot conținutul său religios și moral, și angajarea pentru Adevăr rămân sarcina și misiunea Bisericii și a fiecărui creștin. În ceea ce privește mântuirea veșnică a celor care nu cred (sceptici, agnostici, ateii și chiar antiteiști) și a celor care cred diferit, trebuie, în mod necesar, să o încredințăm total dreptății și bunătății Celui Preaînalt: *„Biserica se vede pe sine ca Sacrament, adică semn și instrument al unirii intime cu Dumnezeu și al unității întregului neam omenesc. Așadar, se vede pe sine în relație cu întreaga mare familie umană, aflată în creștere constantă. Se vede pe sine în dimensiuni universale. Se vede pe sine pe căile ecumenismului, adică ale unității tuturor creștinilor, pentru care Hristos însuși s-a rugat și care este de urgență indiscutabilă în vremea noastră. Se vede pe sine și în dialogul cu adepții religiilor necreștine și cu toți oamenii de bunăvoință. Un asemenea dialog este un dialog al mântuirii, care trebuie să slujească și păcii în lume și dreptății între oameni”*²⁰.

Astăzi, în zorii celui de-al treilea mileniu, nu putem da înapoi ceasul istoriei. Putem însă să interpretăm diferite evenimente din cel de-al doilea mileniu în lumina primului mileniu, pentru a deschide porțile celui de-al treilea mileniu.

²⁰ Ioan Paul al II-lea, *Planul lui Dumnezeu. Decalog pentru mileniul III*, București, Editura Enciclopedică, 1999, p. 187-188.

O receptare asemănătoare din partea Bisericilor încă nu s-a petrecut. Această receptare sau primire nu implică o acceptare mecanică sau o supunere a unei Biserici față de alta; ea ar implica, mai bine zis, un proces creativ și dinamic de cunoaștere și primire în propria tradiție. Aceasta ar îmbogăți tradiția comună celor două Biserici surori și le-ar conferi cel mai înalt grad de unitate și de independență, care actualmente le lipsește. Întreaga Biserică sau Biserica cea Una s-ar întoarce la respirația prin cei doi plămâni ai săi, oferind stabilitate și durabilitate inclusiv statului politic european. Aceasta înseamnă că, integrând cealaltă tradiție în cea proprie și viceversa, s-ar putea ajunge la diferite forme și expresii în exercițiul slujirii hristice, așa cum s-a petrecut în primul mileniu creștin²¹.

A venit vremea să se sfârșească împărțirea confesională și să se inițieze și contureze dialogul, reconcilierea și unitatea creștină pe plan european și internațional. Unitatea dintre Biserici vine și reușește să susțină unitatea geopolitică europeană (și implicit Uniunea Europeană în granițele sale lărgite), cu atât mai mult cu cât, deși trăim în mileniul III, asistăm cu nepăsare la asasinarea creștinilor în numele unei false iluzii: „*Suntem chemați să arătăm cu cuvintele și gesturile de azi, bogățiile imense păstrate de Bisericile noastre în tezaurul tradiției lor. Avem totul în comun și în comun mai ales dorința sinceră de unitate*”²².

Nu poate exista o Europă unită decât în unitatea dată de creștinii de pretutindeni, de aceea strategia geopolitică a Europei, ce trebuie să includă creștinii de pretutindeni, indiferent de culoare, naționalitate și sex. Europa creștină nu se poate limita la un anumit spațiu ci trebuie să lupte pentru protejarea interesului său creștin, nu prin forță ci cu înțelepciunea biblică. Dacă statul european nu conștientizează aceste aspecte determinante, patronate de realitatea creștină a misiunii Bisericii în lume, atunci spațiul european riscă să devină o bombă cu ceas, al cărei tic-tac se apropie de implozie.

²¹ Cf. J. Meyendorff, *Orthodoxy and Catholicity*, New York, 1966, p. 49-78.

²² Ioan Paul al II-lea, Cuvântul papei Ioan Paul al II-lea rostit în limba română la sosirea în România, în *Papa Ioan Paul al II-lea Binecuvăntează România*, 7-9 mai, București, 1999, alineatul 23.

Bibliografie

1. Biblia sau Sfânta Scriptură, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2001.
2. Anghelescu, G.F., *Papa Ioan Paul al II-lea: un veritabil model pentru dialogul interreligios al secolului al XXI-lea*, în I. Bisoc, *Un buchet de laude pentru papa Ioan Paul al II-lea*, Roman, Serafica, 2006.
3. *Catehismul Bisericii Catolice*, București, Ed. ARCB, 1993.
4. Consiliul Pontifical pentru Promovarea Unității Creștinilor, *Îndreptar pentru aplicarea principiilor și normelor cu privire la ecumenism*, Iași, Editura „Presa Bună”, 2001.
5. Dancă, Wilhelm, *Sfântul Duh și unitatea în credință*, în „Dialog Teologic”, nr. 1, Iași, Ed. Presa Bună, 1998.
6. Evdokimov, Paul, *L'ortodossia*, Bologna, Il Mulino, 1965.
7. Lossky, Vladimir, *Introducere în teologia ortodoxă*, traducere de Lidia și Remus Rus, București, Editura Sophia, 2006.
8. Mărtincă, Isidor, *Duhul Sfânt*, Ed. Universității din București, 2006.
9. Popescu, Dumitru, – Ică, Ioan, *Biserica Ortodoxă Română și integrarea europeană*, în „Biserica în misiune. Patriarhia Română la ceas aniversar”, București, Edit. IBMBOR, 2005.
10. Stăniloae, Dumitru, *Iubire creștină*, Galați, Editura Porto Franco, 1993.
11. Idem, *Teologia dogmatică ortodoxă*, volumul 1, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996.
12. Zizioulas, Ioannis, *Ființa eclesială*, București, Editura Bizantină, 1996.
13. World Council of Churches (Consiglio mondiale delle Chiese), *Désordre de l'homme et dessein de Dieu*. La première Assemblée du Conseil Oecuménique des Eglises, Amsterdam 1948, Delachaux-Niestlé, Neuchâtel 1949.